

1. nodaļa

1940. GADA MAIJS

INESE

Pa ceļu, kurš līdzīgi čūscai vijās cauri Šampanas leknajiem vīnadārziem, Inese Šovo traucās no Reimsas uz dienvidrietumiem. Spožais, melnais *Citroën* uzjundīja putekļu mākoņus, vējš nikni pluinīja viņas kastaņbrūnos matus. Bija maijs, un vīnogulāji jau sākuši mosties, pumpuri kā mazas dūrītes slējās pretī saulei. Pēc dažām nedēļām tie jau būs izziedējuši, un līdz septembrim vīnogas – bāli zaļās *Chardonnay*, tintes violetās *Pinot Meunier*, melleņu toņa *Pinot Noir* – būs piebriedušas un gaidīs, kad tiks novāktas.

Bet vai Inese tad vēl būs šeit? Vai vispār kāds no viņiem te vēl būs? Inesei pār augumu pārskrēja auksti drebuļi. Dzinējs protestējot ierūcās, kad viņa nedaudz samazināja ātrumu, lai izbrauktu likumu un iegrieztos ceļā, kas veda uz mājām. Mišels būtu teicis, ka viņa brauc pārāk ātri, pārāk neapdomīgi. Bet viņš jau bija piesardzīgs itin visā.

Jūnijā būs pagājis gads, kopš viņi apprecējās, un Inese nespēja atcerēties, ka šī gada laikā būtu bijusi kaut viena diena, kad vīrs nebūtu viņu par kaut ko maigi norājis. “Es vienkārši rūpējos par

tevi, Inese,” viņš allaž sacīja. “Vīram taču tā pienākas darīt.” Pēdējā laikā gandrīz visi viņa brīdinājumi bija saistīti ar vāciešiem, kuru karaspēks bija sapulcināts aiz necaursitamās Mažino līnijas – nocietinātās robežas, kas sargāja Franciju no pārējo Eiropu pārņēmušā haosa. “Mēs, tie, kas pieredzējam Lielo karu, zinām, ka viņi ir jāuztver nopietni,” viņš sacīja vismaz reizi dienā, itin kā viņam toreiz, kad tika izcīnīta šī kara pēdējā kauja, nebūtu bijuši vien četri gadi.

Protams, Inese, kura bija sešus gadus jaunāka par Mišelu, vēl pat nebija dzimusi, kad 1918. gadā vācieši beidzot tika padzīti no Marnas, pēc tam kad gandrīz pilnībā bija iznīcinājuši Reimsu. Taču tēvs viņai bija daudz stāstījis par karu – parasti viņš tādās reizēs dzēra brendiju un sita dūri pret galdu –, tāpēc viņa zināja, ka jābūt piesardzīgiem.

“Nekad neuzticies huņņiem!” Lai gan tēvs jau vairākus gadus bija aizsaulē, Inese joprojām dzirdēja viņa zemo, piesmakušo balsi. “Viņi var tēlot Francijas draugus, tomēr tikai muļķis spētu noticēt kaut kam tādām.”

Un Inese nebija muļķe. Šoreiz viņa atvedīs ziņas, kas mainīs visu. Inese sajuta nelielu triumfa uzplūdu, bet, iebraucot Vildomanžā, viņai likās, ka klusā, nopietnā septiņsimt gadus senā Senliē baznīca, kas slējās pāri nelielajai pilsētiņai, norāj viņu par šādu augstprātību. Runa nebija par to, kuram ir taisnība un kuram ne. Runa bija par karu. Par nāvi. Par to jauno vīriešu asinīm, ar kurām jau tagad slacīti meži ziemeļaustrumos. Viss notika tā, kā viņas vīrs bija paredzējis.

Inese iebrauca pa vārtiem un spēji nobremzēja lielās divstāvu šato priekšā, tad strauji izmetās no mašīnas un traucās uz durvīm, kuras veda lejā uz plašo pagrabu ar daudzām ejām un telpām.

– Mišel! – viņa sauca, lēkdama pa diviem pakāpieniem uzreiz. Vēsais, miklais gaiss kā ūdens šalts no spaiņa ietricās viņai sejā. – Mišel!

Vārds atbalsojās sarežģītajā eju labirintā, ko viņas vīra ekscentriskais vecvectēvs bija izveidojis pazemē pirms trim ceturtdaļām gadsimta. Šajā valstībā, uz sāniem noguldītas, atdusējās tūkstošiem šampanieša pudeļu – neliela burbuļu bagātība, kas gaidīja savu uznācienu.

– Inese? – Mišela satrauktā balss atvilnija no kādas telpas pagraba dziļumā, pēc tam viņa saklausīja tuvojošos soļus, un tad vīrs parādījās aiz stūra viņas priekšā. Kopā ar viņu bija Teo Lorāns, *Maison Chauveau chef de cave* – Šovo šampanieša nama galvenais vīndaris.

– Dārgā, kas noticis? – Mišels vaicāja, steigdamies pie sievas, tad uzlika plaukstas viņai uz pleciem un ielūkojās sejā. – Vai tev viss ir labi, Inese?

– Nē. – Tikai tajā brīdī viņa apjauta, cik ļoti aizelsusies bija... jaunami, kas būs jāpavēsta, straujais brauciens un ātrā ieskriešana pagraba aukstumā... no tā visa bija grūti elpot. – Nē, Mišel. Nepavisam nav labi.

– Kas atgadījies? – Mišels jautāja, bet Teo klusēdams vēroja Inesi. Viņa sejas izteiksme kā allaž bija grūti nolasāma.

– Tas ir sācies, – Inese izdvesa. – Iebrukums, Mišel. Vācieši nāk!

Smaga klusuma apņemti, viņi stāvēja pagraba drēgnumā. Cik ilgs laiks vēl atlicis līdz brīdim, kad augšā atskanēs daudzu zābaku radītā duna, saplosīdama pagrabā valdošo mieru? Pirms viss, ko viņi bija radījuši, tiks apdraudēts, varbūt pat pilnībā iznīcināts?

– Nu ko, – Mišels beidzot atkal ierunājās. – Tad jau droši vien jāpabeidz šampanieša slēpšana.

2. nodaļa

2019. GADA JŪNIJS

LĪVA

Līvas Kentas kreisā roka bija kaila. Vismaz viņa tā jutās ikreiz, kad ieraudzīja tukšo vietu, kur divpadsmit gadus bija valkājusī laulības gredzenu. Līva bija to noņēmusi pirms trim mēnešiem, piecas nedēļas pēc tam, kad Ēriks bija paziņojis, ka aiziet un vēlas, lai pēc iespējas ātrāk oficiāli tiktu nokārtoti visi dokumenti, tomēr viņa vēl aizvien reizēm satrūkās, pamanijusī, ka nav kaut kā tāda, ko bija cerējusi valkāt mūžam. Taču tas nebija vienīgais, uz ko viņa bija paļāvusies.

– Paldies, ka to uztvēri tik mierīgi, – Ēriks bija sacījis, ienesdams pēdējo kartona kasti ar mantām Līvas mazajā vienistabas dzīvoklītī, uz kuru viņa bija pārvākusies pēc šķiršanās. Bija tik savādi redzēt Ēriku šajā vietā aizpildām telpu, kura nekad nepiederēs viņam. Līvas dvēseles viena daļa vēlējās viņam uzkliegt, likt vākties projām, bet otra, tā, par kuru viņai pašai bija kauns, gribēja lūgt, lai viņš paliek. Tas, cik spēji un ātri bija izjukusi viņu laulība, Līvai radīja sajūtu, ka zeme pazūd viņai zem kājām.

– Mierīgi? – Līva atkārtoja, bet viņš tikmēr apskatīja dzīvokli, kuru viņa bija piepildījusi ar mēbelēm, kas reiz piederēja viņiem

abiem. Ērika skatiens pakavējās pie krietni palietotā ādas dīvāna, kurš aizņēma lielu tiesu vietas, un Līva iedomājās, ka varbūt arī Ēriks, tāpat kā viņa, piepeši ir atcerējies dienu, kad viņi to nopirka, atcerējās, kā bija strīdējušies par cenu, kā pēc tam bija iekrituši tajā, lai salīgtu mieru, kā bija savijušies viņu sviedrainie augumi... Bet varbūt Ēriks vienkārši priecājās, ka viņam ir iespēja sākt visu no jauna bez lietām, kuras viņi bija iegādājušies kopā, bez tā, kas varētu izbojāt viņa jauno dzīvi.

Ēriks atkal palūkojās uz Līvu. – Es vienkārši gribēju sacīt, ka tas nebija viegli. – Viņš savilka seju tēlotā līdzjūtības grimasē, un Līva sajuta aizkaitinājuma dzēlienu, bet tas nūdien bija labāk par skumjām, kuras kā vētra plosījās viņā, kopš abi šajā rītā bija parakstījuši šķiršanās papīrus. – Man patiešām žēl, ka viss iznāca tā, bet... Līva, mēs vēlējāties atšķirīgas lietas.

Līva spēja izdvest vien nenoteiktu: – Mmmmm...

– Es vēlos to, kas ir labāk tev. Tu taču to zini, vai ne? Tu vienmēr būsi man svarīga.

– Nebūt ne tik svarīga, cik svarīgs sev esi tu pats, – Līva tomēr nenoturējās un skarbi atcirta. – Vai tava jaunā meiča.

Ēriks nopūtās. – Nedusmojies, Līva. – Viņš nolika zemē kartona kastī un notrausa no plaukstām putekļus. – Man patiktu domāt, ka pienāks diena, kad mēs pat varētu būt draugi.

Līva pavīpsnāja. Tikko tveramu brīdi līdzjūtības maska noslīdēja no Ērika sejas, viņš aizkaitināti sarauca pieri, šajā īsajā mirklī parādīdams Līvai to vīrieti, kurš, kā viņa zināja, tikai slēpās zem rūpīgi veidotās ārienes. Tas vīrietis bija Līvu vainojis itin visā, kas abu dzīvē nebija ritējis gludi. Līva bija vēlējusies bērnu, viņa gribēja veidot ģimeni, un Ēriks, kā šķita, ar prieku mēģināja. Taču, kad bija pagājis vairāk nekā gads un tas bija nesis tikai vilšanos, Līvai tika diagnosticēts priekšlaicīgs olnīcu izsīkums. Viņi trīs reizes bija mēģinājuši mākslīgo apaugļošanu, izmantojot donores

olšūnas, bet tad Ēriks piepeši bija paziņojis, ka viņam pietiek. Ka viņš vairs negrasās mēģināt tikt pie bērna, ka nevēlas mēģināt saprast Līvas skumjas, ka vairs nevēlas būt šajā laulībā. Protams, Līva vēlāk bija uzzinājusi, ka vīrs tolaik jau bija sācis satīties ar divdesmit četrus gadus vecu sievieti, vārdā Anemone, kura bija viena no administratīvajām asistentēm Ērika vadītajā firmā *Bergman Restaurant Group*. – Ak tad draugi, ja? – Līva beidzot atbildēja. – Protams. Varbūt mēs visi trīs... es, tu un tava meiča... varētu ik nedēļu kopīgi vakariņot. Izklausās omulīgi.

– Līva, es zinu, ka tu dusmojies. Taču Anemone jau nav vainīga. Mēs ar tevi vienkārši esam pārauguši viens otru. Mums vairs nebija lemts būt kopā.

– Toties tev bija lemts būt kopā ar mileniāli, vegāni, kuras vecāki, būdami hipiji, nosauca viņu medūzas paveida vārdā?

– Anemone patiesībā ir jūras polips, – Ēriks palaboja viņas izteikumu, taču neielūkojās viņai acīs. Pēc tam viņš uzsvērti bezpalīdzīgi paraustīja plecus. – Ko lai saku, Līva? Viņa mani saprot.

– Ko tieši viņa saprot? To, ka esi absolūti klišejs? Ka esi īsts, dzīvs pusmūža krīzes iemiesojums? Ka reiz, kad Anemone sāks tev sagādāt neērtības, tu atbrīvosies arī no viņas?

Ēriks nopūtās, Līva bijušā vīra acīs pamanīja žēlumu un sajūtās vēl sliktāk. – Līva, esi godīga. Vai tad, kad mēs izšķīrāmies, tu mani vispār vēl milēji?

Līva neatbildēja. Kā lai paskaidro, ka būtu milējusi vīru visu savu dzīvi, ja vien viņš būtu devis viņai tādu iespēju? Ka tā taču vajadzētu būt, ja esi otram solījis uz mūžu. Tiesa, pēdējā laikā viņš nebija Līvai īpaši patīcis. Tomēr viņa bija gatava ar to strādāt, mēģināt uztaustīt ceļu atpakaļ pie tā, kas viņiem reiz bija piederējis. Līvas vecākiem šādas iespējas nebija; viņas tēvs nomira, kad Līva vēl bija zīdāinis, bet viņas mamma pēc tam bija metusies no vienām attiecībām atkal citās. Līva vienmēr bija

sev solījusies, ka ar viņu tā nenotiks. Bet varbūt mums visiem ir lemts atkārtot savu priekšgājēju kļūdas pat tad, ja zinām, kā nevajadzētu rīkoties?

Vispār jau Ērikam bija taisnība. Viņi nav saderīgi. Un varbūt nekad nav bijuši. Varbūt tas, ka tagad viņi ies katrs savu ceļu, ir labākais, ko viņi varētu darīt. Tomēr Līvu nepameta sajūta, ka Ēriks viņu nodevis tieši tad, kad vīra atbalsts viņai bija vajadzīgs visvairāk.

Kad klusums bija pārāk ieildzis, Ēriks atkal ierunājās: – Un ko tu esi iecerējusi darīt? Vai mēģināsi atrast darbu? Tu taču zini, ka allaž vari man lūgt ieteikuma vēstuli, ja tev tāda būs nepieciešama.

Līva iekoda sev lūpā, viņa pat mazliet ienīda bijušo vīru par šo viņa skatienu. Ēriks raudzījās uz Līvu kā uz nožēlojamu radījumu, lai gan tieši viņš pirms gada bija ieteicis, ka viņai vajadzētu aiziet no mārketinga daļas viceprezidentes amata Bergmana firmā, kur abi pirms piecpadsmit gadiem bija satikušies. Plecu pie pleca viņi bija strādājuši visus šos piecpadsmit gadus. Viņš bija virzījies augšup pa karjeras kāpnēm finanšu nodaļā, bet viņa bija tikusi līdz augšai mārketinga nodaļā. Viņi bija lielskats ar varu apveltīts pāris... līdz brīdim, kad viss mainījās.

“Paklau, ja mēs trešo reizi mēģināsim mākslīgo apaugļošanu, varbūt tev vajadzētu palikt mājās un koncentrēties uz to,” Ēriks bija sacījis pagājušā gada jūnijā. “Turklāt, kad mazais būs piedzimis, tu taču gribēsi ņemt bērna kopšanas atvaļinājumu, vai ne?”

Līva visai negribīgi bija piekritusi, taču tagad skaidri redzēja, ka paklausīšana Ērika ierosinājumam bija kļūda, ka tas bija pirmais solis, viņa pirmais gājiens, lai izstumtu Līvu no viņas pašas dzīves. Rezultātā, kad zuda pamats zem kājām, viņai vairs nebija pilnīgi nekā... ne bērna, ne vīra, ne darba, ne ietaupījumu. Viņa bija pamesta likteņa ziņā.

– Gan jau es kaut ko izdomāšu, – Līva nomurmināja.

– Vismaz tev ir vecmāmiņa, – Ēriks noteica un savilka lūpas greizā smīnā. – Viņa tev noteikti palīdz, vai ne?

– Vecmāmiņa ir bijusi dāsna, – Līva saspringti atbildēja. – Laikam jau ir atskārtusi, ka devusi man sliktu padomu. – Vecmāmiņa Edīte, Līvas tēva ekscentriskā, turīgā māte, kura dzīvoja Parīzē, bija uzstājusi, ka pirms precēšanās ar Ēriku ir jāparaksta laulību līgums, tāds, kurā būtu noteikts, ka, šai savienībai beidzoties, nevienam nepienākas nekas no tā, kas sākotnēji piederējis otram. Acīmredzot tas bija domāts, lai pasargātu Līvas potenciālo mantojumu no Ērika tīkojumiem, taču vecmāmiņa Edīte vēl aizvien bija dzīva, Ēriks pelnīja simtiem tūkstošu lielu algu, toties Līva bija bezdarbniece, tāpēc šis dokuments tagad šķita kā vājprāta lēkmē pieļauta kļūda. Vecmāmiņa Edīte vismaz bija piedāvājusies maksāt par Līvas dzīvokli, kamēr viņa izlems, ko iesākt, taču Līva arī bez Ērika dzēlībām jutās vainīga, pieņemot šo naudu.

– Un tolaik viņa bija tik pārliecināta, – Ēriks sacīja un iesmējās. – Lai nu kā, Līva, man tagad ir jāatgriežas birojā. Taču, ja tev kas vajadzīgs, dod man ziņu, sarunāts? Gan jau vēl tiksīmies.

Ēriks negaidīja Līvas atbildi. Neatskatījies viņš izgāja pa durvīm, un, aizvērdama tās ciet, Līva juta, ka beidzot ir aizvērusi arī durvis uz pagātni un spērusi soli nenoteiktības pilnajā nākotnē.

Bija aizritējusi stunda, Līva beidzot bija saņēmusi drosmi un atvērusi pēdējo Ērika atvesto kasti. Piepeši viņa sajūtās kā sitienu pakrūtē saņēmusi, jo, atplēsusi līmlenti un pacēlusī vāku, ieraudzīja, ka šajā kastē atrodas viņu kāzu albums un divas kurpju kastes ar fotogrāfijām no abu kopīgās dzīves. Bija skaidrs, ka Ērikam šīs fotogrāfijas vairs nenožīmēja pilnīgi neko. Līva uzmeta acis dažām, kas atradās pašā augšā... attēli no viņu medusmēneša. Abiem rokā kokosrieksti, viņi bauda dzērienu Maui pludmalē,

smaida viens otram... Līva ātri ielika šīs fotogrāfijas atpakaļ kastē un atkāpās, itin kā tiešā tuvumā tās varētu viņu fiziski ievainot.

Kāds skaļi klauvēja pie durvīm. Līva pacēla galvu. Viņa nevienu negaidīja, turklāt savu jauno adresi bija pateikusi vien dažiem cilvēkiem. Tie nedaudzie draugi, kas Līvai bija toreiz, kad viņa vēl bija precējusies ar Ēriku, strādāja Bergmana firmā, un, kad pagājušajā gadā viņa bija aizgājusi no darba, neviens ar viņu vairs nesazinājās. Tas vienīgi pastiprināja sajūtu, ka viņa ir izdzēsta pati no savas dzīves. Vai būtu ieradies Ēriks un atvedis kārtējo kārbu ar atmiņām? Līva apsvēra domu neatvērt durvis, jo nevēlējās atkal redzēt Ēriku, bet klauvējieni atkārtojās. Vēl skaļāk un uzstājīgāk.

Kad Līva piecēlās un ielūkojās durvju actiņā, viņa vairākkārt samirkšķināja plakstus, lai aptvertu redzēto. Tur, gaiteņa dūmakainajā gaismā, stāvēja viņas deviņdesmit deviņus gadus vecā, neiedomājami možā vecmāmiņa. Viņas baltie mati bija savīti rūpīgā mezglā, viņai mugurā bija nevainojami piegriezta *Chanel* žakete no pelēka tvīda un kājās tikpat ideāli piegrieztas melnas bikses.

– Vecmāmiņ Edīt? – Līva neticības pilnā balsī sacīja, atvērusi durvis. Elegantā vecā sieviete saknieba lūpas un mazliet iepleta acis, sakustinādama savas šaurās, iezīmētās uzacis. – Vai tiešām tā ir, Olivij? Vai šādi tu gērbies, kad manis nav tuvumā un es tevi neuzraugu? – Ietērpts vecmāmiņas Edītes maigajā franču akcentā, šis pārmetums izklausījās teju pēc pieklājības frāzes. – Vai tad es neesmu tevi pietiekami labi mācījusi?

– Es... hmm... es nebiju gaidījusi, ka tu ieradīsies. – Līva palūkojās uz saviem saplēstajiem džinsiem un nožēlojamo sporta kreklu, ko bija uzvilkusi, kad Ēriks bija aizgājis. Drēbes bija nevainojami piemērotas tam, lai ļautos sevis žēlošanai. – Vai man *būtu vajadzējis* gaidīt tavu vizīti?

– Taču te nu es esmu, vai ne?

– Bet... ko tu dari Ņujorkā? – Kad pirms trijām dienām vecmāmiņa Edīte bija piezvanījusi Līvai un strikti vaicājusi, kad laulības šķiršanas process būs oficiāli noslēdzies, viņa ne vārda nebija bildusi par transatlantisko lidojumu no Parīzes uz Ņujorku. Ņemot vērā vecmāmiņas Edītes cienījamo vecumu, šāds lidojums būtu pelnījis vismaz pieminēšanu.

– Protams, man bija jāierodas, lai tevi atbalstītu. Vai tad neaicināsi mani iekšā? Esmu izslāpusi pēc martini. Un pat neuzdrīksties man sacīt, ka tev ir beidzies džins. Man nekavējoties nāksies atņemt tev mantojuma tiesības.

– Hmm, nē, – Līva sacīja. – Džins man ir. – Viņa ātri pakāpās malā un noraudzījās, kā vecmāmiņa Edīte ienāk dzīvoklī. “Vai tad viņas nekad neapskausies, kā cilvēki parasti to dara?” Līvai prātā pazibēja doma.

– *D'accord*. Labi. Varbūt tev ir arī zilais siers un olīvas? – vecmāmiņa Edīte vaicāja pār plecu, kad Līva, aizvērusi durvis, sekoja viņai uz istabu. Tikai šajā brīdī Līva pamanīja, ka vecmāmiņai Edītei līdzī nav nekā cita, izņemot viņas ikdienišķo *Kelly* rokassomiņu.

– Kur tad tava bagāža, vecmāmiņ Edīt?

Vecākā sieviete ignorēja jautājumu. – Sliktākajā gadījumā esmu ar mieru ēst pat olīvas ar ķiplokiem.

– Nu... man liekas, ir arī parastās.

Vecmāmiņa Edīte nokremšļojās, taču izskatījās, ka šāda atbilde viņu apmierina, un viņa iekārtojās uz dīvāna dzīvojamā istabā.

Līva klusējot pagatavoja vecmāmiņai dzērienu. Šis darbs viņai tika uzticēts jau tad, kad viņai bija vien deviņi gadi. Krietna deva džina, šļāciens sausā vermuta, dažī pilieni olīvu sāļjuma, tad viss jāsakrata kopā ar ledu.

– Tev nūdien vispirms būtu vajadzējis atdzēsēt glāzi, Olivij, – vecmāmiņa Edīte paldies vietā sacīja, kad Līva pasniedza viņai kokteili. – Vai tad tu pati nemaz nedzersi?

– Ir tikai divi dienā, vecmāmiņ. Turklāt es vēl aizvien pūlos saprast, ko īsti tu šeit dari.

Vecā dāma pašūpoja galvu. – Vai tiešām tev ir jābūt tik sa-springtai? – Viņa iedzēra krietnu malku. – Lai notiek! Ja nu tev ir tik svarīgi to zināt. Esmu šeit, jo šī ir tā diena, kad tu oficiāli esi tikusi brīva no tā dergļa, kurš izsūca tavu dvēseli. Man nūdien netik atgādināt, taču es jau tev sacīju...

– Tātad esi ieradusies patīksmināties.

Vecmāmiņa Edīte iedzēra vēl vienu malku martini, un Līva pamanīja, ka viņai trīc roka.

– Absolūti ne, – vecā dāma atbildēja. – Es atbraucu, lai palī-dzētu tev sakravāt somas.

– Man sakravāt somas?

Vecmāmiņa Edīte piecēlusies dramatiski nopūtās un mudi-nāja Līvu doties uz guļamistabu. – Nu tad nāc. Mēs jau tā esam aizkavējušās.

– Ko tad mēs tādu varētu nokavēt?

– Mūsu reisu.

Līva tikai stāvēja un cieši skatījās uz vecmāmiņu.

– Pietiek laiskoties, Olivij! Mūsu lidmašīna paceļas pēc četr-arpus stundām, un tu zini, kādas ir drošības pārbaudes Kenedija lidostā.

– Vecmāmiņ Edīt, par ko tu tagad vispār runā?

– Papūlies aptvert, dārgā! – Vecmāmiņa izvalbīja acis un izdzēra atlikušo martini. – Mēs dodamies uz Parīzi, protams.